

THE SUNDAY MORNING BUSINESS HALACHA PROGRAM

מעקה and Unsafe Conditions

ספרי

רמב"ם רוצח ושמירת הנפש פרק י"א
חזון איש חו"מ ליקוטים י"ח

לז"נ ר' שמואל-ל יוסף בן ר' מרדכי אהרן ע"ה

לז"נ שלום פנחס בן מרדכי א-ליעזר ע"ה

לז"נ ויצה בת ר' שמואל-ל זאב ע"ה
לז"נ לוי בן דוד שלמה
לז"נ שמואל-ל זאב בן לוי

A program funded solely by the Night Seder Bais Medrash
Please contact us for sponsorship opportunities

ספרי

וְהָאֲרֶכֶת יָמִים: ם שְׁלִישֵׁי הַ פִּי
תְּבַנֶּה בֵּית חֶדֶשׁ וְעִשִׂית מַעֲקָה
לְגַגְךָ וְלֹא־תִשִּׂים דָּמִים בְּבֵיתְךָ
כִּי־יִפֹּל הַגִּפֹּל מִמֶּנּוּ: ט לֹא־תִזְרַע

ספר דברים לפרקאות נזולות סגורות עמוד סט 422 ה' (דברים) תי"ז. ירושלים. תשנ"ח. חודש סיון תשנ"ח. תורת אור החכמה

סח כי תבנה בית חדש. אין לי אלא בונה לקח ירש ונתן לו במתנה מנין תלמוד לומר (בית מ"מ) ולא תשים דמים בביתך [מ"מ] אין לי אלא בית מנין הבונה בית התבן ובית הבקר ובית העצים ובית האצרות תלמוד לומר [כי תבנה] (ולא תשים דמים בביתך) יכול אף הבונה בית שער אכסדרה ומרפסת תלמוד לומר בית מה בית מיוחד שהוא בית דירה יצאו אלו שאינם בית דירה:
סו אין לי אלא גג מנין לרבות בורות שיחין ומערות. חריצים ונעיצים תלמוד לומר ולא תשים דמים בביתך. אם כן למה נאמר גג פרט לכבש בית (לרבות היכל גג) פרט לאולם;
סז חדש. רבי אומר משעת חדושו עשה לו מעקה כמה הוא מקום מעגילו שלשה טפחים בית דורסו עשרה:

התורה והמצוה - ספרי - עמוד סט 729 ב' ויקרא ב' סגד"ב, דברים, אשתי, שיר השירים, חזק סלבים, סוף ליבוט ב' ויחזק סוף חרש ע"י תמנת אור החכמה

סח ועשית מעקה לגגך. זו מצות עשה. לא תשים דמים בביתך. מצות לא תעשה. כי יפול הגופל ממנו. ראוי זה שיפול אלא שמגלגלין זכות על ידי זכאי וחובה על ידי חייב. ממנו ולא לתוכו, שאם היה רשות הרבים גבוה ממנו עשרה טפחים וגמל ממנו לתוכו פטור שנאמר ממנו ולא לתוכו. ד"א כי תבנה ר' ישמעאל אומר בא הכתוב ללמדך כיצד הוא גדון שנאמר (קהלת ט) כי לא ידע האדם את עתו כדגים שנאמזים במצודה. (סוכה ג) בית שאין בו ד' על ד' פטור מן המעקה ומן המזוחה ומן הערוב ואין עושין אותו עיבור לעיר ולא טיבול למעשרות ואין נוחנים לו ד' אמות לפתחו הנודר מן הבית מותר לישב בו ואין מטמא בנגעים (ואין צמות ביובל) [ואין נתלט בבתי ערי חומה] ואין חותרים עליו מעורכי המלחמה:

התורה והמצוה - ספרי - עמוד סט 730 ב' ויקרא ב' סגד"ב, דברים, אשתי, שיר השירים, חזק סלבים, סוף ליבוט ב' ויחזק סוף חרש ע"י תמנת אור החכמה

חזון איש חו"מ ליקוטים י"ח

סימן יח

(א) חז"ל ק"ו אי למטוטי צתי כנסויה וצתי מדרשות, וכן פסק הר"מ פ"ח מהי רוחה ה"ב, ומשמע דלא למטוטי משעב לחוד קאי אצל אכתי חייב משום לאו דולא השיש דמיס אלא משמע דלגמרי פטור ויש לטיי ויהי דלאו ביה הוא מ"מ הא מרבינן כל מידי דסכנה דהא מרבה בספרי אף צור צחצחו ופסקה הר"מ שם ה"ד ובצ"ק ט"ו צי מרבינן שלא יגדל כלב רע ולא יעמיד סולם רעט מקרא דולא השיש ומאי גרע ציה הכנסת שיבא מותר להניח מקום סכנה, ואי מיירי שאין משתמשין שם א"כ אין הפטור משום שאינו ציה דירה אלא משום שאין משתמשין בגג ונראה דכל גג שאין משתמשין פטור מן המעקה וכמשי"כ במ"ב סי' תק"מ צב"ל ד"ה וכן בשם ריטב"א [ומיכוו צריטב"א מ"ק י"א ח' לא כתב טעם הפטור משום דאיירי בגג דלא רגילי להלך צו אלא כתב דאיירי בגג הפטור מן המעקה ולא פירש סיבת הפטור, אלא אהא דאיתא צירי דבגג עושה ג"ע ובמפרסת י עפחים כתב משום דבגג לא רגילי להלך וכגי צ"ע והיינו דכל גג מקרי אין רגילי להלך לשומת מרפסת, וסיבת פטור הגג י"ל משום שאין דירה צבית שהחתי, אצל הדין אמת שאם אין משתמשין בגג פטור שהרי כתב צ"מ צ"ק י"א ח' דלכך צעין שיב"ה בגג גצוה י משום שאין רגילות לפטור על הגג כל כך אלא לישב, אלא דכל שאין רגילות השמש פטור].

ובן קשה בהא דאמרו צ"ק י"א ח' צבית שאין תוכו י דפטור מן המעקה, וכן באין צו דע"ד דאמר סוכה ג' ח' דפטור, וכן ציה האזרחות וציה הבקר, ובמאי עסקינן אי משתמשין על הגג למה פטור ואי אין משתמשין לעולם פטור.

(ב) ונראה דכל גג אינו בכלל המכשולות שאין היזקו מ"ו כל כך שהטומא על הגג זכור צעצעו להזכר וגם הוא מנכחו של עולם וכמו שמוחר לעלות באינן ומוחר לעלות לצנות הגגין והעלויות בלא מעקה כביצו וכדאמר צ"מ ק"ב ח' מפני מה עלה זה כבשש ונחלה באינן ומסר א"ע למיתה כי אלא שבגג ציה דירה חדשה תורה מנחת מעקה ולהקפיד על סכנת הנופל וצוה לריכוס לתנאי ציה תוכו י ודע"ד ושידור שם אדם אצל המשחמש על הגג שאין תחתיו דירה לא חייבה תורה מעקה והוי בכל פעם שעולה כעולה באינן.

והנה גם צבית שחייבה תורה מעקה לא אסרה תורה על האדם שלא יעלה על הגג בלא מעקה אלא על הצטלים לעשות מעקה וזה ענין מהודש שהרי לא דמי גג לצור ולסולם רעוט דהתם מכן תקלה שהנכשל לא ידע להזכר ואי אפשר להזכירו לפרוש מהבית אצל הגג אפשר להזכיר שלא יעלו ולא יתכן לקרותו לצעל הגג מזיק עד שחייבתו תורה. [וי"ל בדרך קצרה דשאנו עומדין על עלי ימדיית אין חושבין בדבר לסכנה רק כשהינדון על התמידית

חזון איש עמוד מס 470 חשן המשפט קרליץ, אברהם ישעיהו בן שמריהו יוסף הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

התמידית נחשב לסכנה וצבור שאי אפשר להזכיר הוא שאלה תמידית צעצעה אצל בגג שהעולה יודע להזכר אין כאן ענין תמידית רק כל העולה נשאל אם יעלה, וחדשה תורה למחשב לגבי צעלים כענין תמידית ולחייבו להסיר מכשול].

(ג) והנה מרבינן בספרי צורות שיחים ומערות למעקה דכי היכי לחדשה תורה בגג אף שהוא צוהג צעעולם שלא להזכר, כיון דיש צו משום סכנה כמו כן כל הסכנות שתחלתן לחזק והזיקן מ"ו.

ודעת הסמ"ג דצורות סגי צ"ע ונראה דמפרש דלא מרבינן אלא לסלק היזקו כפי אומד הדעת וסגי צ"ע ולפ"ז נראה דלא מרבינן אלא ללאו ולא לעשה אצל מעקה שצחורה מהפרשת מחילה וסתם מחילה י"ע, ולפ"ז י"ל דכל זה שחדשה תורה צבית הוא מחילה של י"ע ואפשר לפ"ז דגם ציהכ"י וציה שאין צו דע"ד וכיו"צ מן הגגין הפטורין לריך מיהא לעשות ג"ע לסלק היזקה.

(ד) אבל דעת הר"מ דגם מעקה הצור י"ע ולדעת ר"מ לא מ"ו יטעור ג"ע, ולא אהפרש מה פירש הר"מ צספרו שאמרו ציה מעגלו ג"ע.

והראב"ד פי ציה מעגלו היינו כל סביבות הגג סגי צ"ע וציה דורסו היינו לך הנמוך ומיירי בגג המשופע קצת לך אחד שכן הדרך שיפלו המים ומפני שדרך להיות לך הנמוך למקום הכניסה קרי ל"י ציה דורסו והטעם שללד הנמוך עלול טפי ליפול וצטי מחילה גמורה, ושיעור ג"ע הוא אמת חכמים, וגם לדעת הר"מ אפשר דג"ע צעין אף צבית הפטור. (ה) והנה אמרו צ"ק י"א ח' דאם רכ"ד גצוה י"ע פטור ודרשינן ממנו ולא לחובו ונראה דלא צא החנא לומר דצעל

הצית פטור וצני רכ"ד חייבין דהחנא עסיק צדין חיוב מעקה ולא צדיני ממונות מי שיתחייב צעשייתה ועוד אס בני רכ"ד ראוי לחייבן ודאי מ"וה עליבו רמיא ולא על צב"ב, אלא שפטור ממעקה קאמר, והכא נמי הטעם שהשפלה צ"ד רכ"ד לא דמי לצור צרה"ר דהתם אין דרכן של בני אדם להתצונן בצרכים אצל שפלה מן ה"ד הדבר ניכר טפי ואין איש מלמס עלמו ללד השפלה ולא להתצונן ואין כאן חיוב מעקה אלא הוי ס"ד לחייב צב"ב דהרי צבית החמירה תורה להזכר אף צ"ד הרחוק ולזה דרשינן ממנו ולא לחובו דלא חדשה תורה צכה"ג.

ובמשי"ב נראה נמי דכבש פטור מן המעקה כדאמר בספרי והצואו צהג"מ א"ע"ג שאפשר ליפול מן ה"ד ממקום גצוה י"ע אלא כיון דידע לה צעלותו לא חייבה תורה אלא צבית.

(ו) ונראה דגוזעראות של עליות אינן חייבין צמעקה מן הדין כדון גג שאין תחתיו ציה דירה וככצ"ל, והדבר מפורש צריטב"א מ"ק י"א ח' שכתב דלא איירי צמעקה של מ"וה שהרי מרפסת פטורה מן המעקה אלא שטענה לשמירה ובגג שאין בהילוך רגיל סגי צ"ע ובמרפסת צעין י"ע, והנה מצוחר מדבריו ז"ל דהא דאימעט מרפסת צספרי אינו גג מרפסת אלא איירי צמרפסת שאין לה מחילות כלל ומוחר בלא מעקה.

ומ"ב אפשר דג"ע צעין ואס יש לחוש לקטנים שיצואו שם ודאי לריך מעקה לסלק היזקה אצל א"ל גצוה י"ע וכמצוחר צריטב"א צמרפסת.

חזון איש עמוד מס 471 חשן המשפט קרליץ, אברהם ישעיהו בן שמריהו יוסף הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה